

Pregled aktualnih odluka Suda Europske unije

Pripremila: Marija Jovanović, Sveučilište Oxford

Sudska praksa Suda Europske unije^[1] osigurava da se pravo Europske unije tumači i primjenjuje na jednak način u svim državama članicama. Zbog toga je važno da su presude i mišljenja ovog suda dostupni institucijama država članica na nacionalnom jeziku. Nakon pristupanja Hrvatske Europskoj uniji 1. srpnja 2013. godine praksa Suda EU je dostupna i na hrvatskom jeziku, što je od izuzetnog značaja za sve države regije budući da domaćim pravnicima olakšava pristup i upoznavanje s istom.

Sudska praksa dostupna je putem zvanične stranice Suda EU (http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/) koja omogućava pretraživanje predmeta pred sva tri suda od 1997. godine nadalje.^[2] Sažeci novih presuda Europskog suda objavljuju se u Službenom listu EU (serija C) kao i na stranici samog Suda u rubrici **Press Releases**.

Na stranici Suda dostupno je i nekoliko referentnih publikacija koje, nažalost, nisu dostupne na hrvatskom jeziku:

- *Annotations of judgements (Références de doctrine)* koji sadrže kronološki popis svih presuda Europskoga suda, Općeg suda i Suda za službenike EU s referencama na članke koji su o svakoj pojedinoj sudskoj presudi objavljeni u relevantnim pravnim časopisima.
- *Alphabetical Table of Subject-matter (Table alphabétique des matières)* sadrži alfabetski popis pravnih pitanja na koja se odnose presude i ostali dokumenti Suda. Publikacija je dostupna samo na francuskom jeziku.
- *Digest of the case-law (Répertoire de jurisprudence communautaire)* je zbirka sažetaka presuda i odluka sva tri suda od njihova osnutka. Sažeci su prezentirani u osam tematskih poglavlja. Publikacija je dostupna samo na francuskom jeziku.

U nastavku slijedi kratak pregled odabranih odluka koje je Sud donio tijekom 2014. i 2015. godine. Sve presude su dostupne na hrvatskom jeziku na službenoj stranici Suda EU^[3].

U predmetu **C-195/14, Teekanne** (*Bundesverband der Verbraucher zentralen und Verbraucherverbände - Verbraucher zentrale Bundesverbände. V./Teekanne GmbH & Co. KG*), Sud je u presudi od 4. lipnja 2015. godine utvrdio da označivanje hrane ne smije dovoditi potrošača u zabludu tako da stvara dojam o prisutnosti sastojka koji u stvarnosti nije prisutan u proizvodu. Ovom presudom Sud podsjeća kako pravo Unije zahtijeva da kupac ima na raspolaganju ispravnu, neutralnu i objektivnu informaciju koja ga neće dovesti u zabludu te da označivanje hrane ne smije imati zavaravajući karakter. Iako je istina da se od potrošača očekuje da čita popis sastojaka prije kupnje, Sud ne isključuje mogućnost da označivanje proizvoda dovodi kupca u zabludu kada su neki elementi označivanja lažni, netočni, dvosmisleni, kontradiktorni ili nerazumljivi. Sud pojašnjava da takav popis sastojaka

---

[1] Sud EU (*Court of Justice of the European Union*) obuhvaća: Sud (*Court of Justice*) – često se naziva i Europski sud (*European Court of Justice - ECJ*); Opći sud (*General Court*) – raniji naziv: Sud prvog stepena (*Court of First Instance - CFI*), osnovan 1988. godine; Sud za službenike EU (*Civil Service Tribunal - CCT*), osnovan 2004. godine. Pojam „sudska praksa“ odnosi se na sve odluke. Predmeti pred Europskim sudom nose oznaku “C” (recimo C-362/14), predmeti pred Općim sudom oznaku “T”, a predmeti pred Sudom za službenike EU oznaku “F”. Predmeti koji datiraju od prije 1989. imaju samo broj, ne i slovo kojim se od te godine označava sud na kojem se predmet vodi. [2] Tekstovi starijih presuda dostupni su jedino putem popisa prema broju predmeta (*Numerical Access*) http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7045/. [3] Za ovaj pregled su korišteni službeni prevodi i saopštenja za javnost sa službene stranice Suda EU http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_16799.

može ponekad biti, čak i kada je točan i potpun, neprikladan da na zadovoljavajući način ispravi pogrešan ili dvosmislen dojam kod potrošača koji proizlazi iz označivanja tog proizvoda. Stoga, kada označivanje hrane stvara dojam o prisutnosti sastojka kojeg u stvarnosti nema (okolnost koja proizlazi isključivo iz popisa sastojaka), takvo označivanje može dovesti kupca u zabludu o karakteristikama prehrambenog proizvoda o kojemu je riječ.

Postupajući u predmetu **C-503/13 i C-504/13, Boston Scientific Medizintechnik GmbH**, Sud je u presudi od 15. ožujka 2015. godine zauzeo stanovište da, ako medicinski uređaj ima moguću neispravnost, svi se proizvodi istog modela mogu kvalificirati kao neispravni.

Naime, Direktiva o neispravnosti proizvoda^[4] propisuje da je proizvođač odgovoran za štetu uzrokovanu neispravnošću njegova proizvoda. Poduzeće u ovom slučaju stavlja na tržište u Njemačkoj srčane stimulatore i kardioverter-defibrilatore za ugradnju. Kontrole kvalitete koje je to poduzeće naknadno provelo pokazale su da ti proizvodi mogu biti neispravni i predstavljati opasnost po zdravlje pacijenata. Suočen s tom situacijom, proizvođač je liječnicima preporučio da stimulatore ugrađene u pacijente zamijene drugim stimulatorima stavljenima besplatno na raspolaganje.

Osiguravatelji osoba čiji je stimulator ili defibrilator zamijenjen potražuju od proizvođača naknadu troškova u vezi s tim postupcima. U okviru spora između osiguravatelja i poduzeća koje tu medicinsku opremu stavlja na tržište, Bundesgerichtshof (njemački savezni sud) pita Sud mogu li se zamijenjeni uređaji o kojima je riječ kvalificirati kao neispravni, iako na njima nije konkretno utvrđena nikakva neispravnost, nego su kontrole kvalitete koje je proizvođač proveo na uređajima istog modela otkrile postojanje moguće neispravnosti. Njemački sud također želi znati je li trošak zamjene tih proizvoda šteta koju je proizvođač obvezan nadoknaditi na temelju te Direktive.

Sud je utvrdio kako je, s obzirom na njezinu funkciju i na ranjivost pacijenata koji je koriste, medicinska oprema o kojoj je riječ podvrgnuta osobito visokim zahtjevima sigurnosti. U tom smislu Sud naglašava da mogući nedostatak sigurnosti tih proizvoda, za koju odgovaraju proizvođači, počiva na neuobičajenoj mogućnosti štete koju mogu uzrokovati korisniku. U tim okolnostima Sud smatra kako utvrđenje moguće neispravnosti medicinskog uređaja omogućuje da se svi proizvodi istog modela kvalificiraju kao neispravni, bez potrebe za dokazivanjem neispravnosti proizvoda u svakom pojedinom slučaju. Proizvođač takvog neispravnog uređaja mora nadoknaditi troškove u vezi s njegovom zamjenom jer je takva zamjena potrebna za ponovnu uspostavu razine sigurnosti koja se može s pravom očekivati.

U predmetu **C-362/14, Maximilian Schrems v Data Protection Commissioner**, Sud je 6. listopada 2015. godine proglasio nevaljanom Komisijinu odluku kojom se utvrdilo da SAD osigurava odgovarajuću razinu zaštite prenesenih osobnih podataka.

Direktiva o obradi osobnih podataka^[5] propisuje da se prijenos takvih podataka u treću zemlju načelno može provesti samo ako predmetna treća zemlja osigurava odgovarajuću razinu zaštite tih podataka. U skladu s Direktivom, Komisija može utvrditi da treća zemlja osigurava odgovarajuću razinu zaštite na temelju svojeg domaćeg zakonodavstva ili međunarodnih obveza koje je preuzela. Naposlijetku, Direktiva predviđa da svaka država članica određuje jedno ili više javnih tijela odgovornih za nadzor primjene, na svojem državnom području, nacionalnih odredaba donesenih na temelju Direktive (u daljnjem tekstu: Nacionalna nadzorna tijela).

[4] Direktiva Vijeća 85/374/EEZ od 25. lipnja 1985. o približavanju zakona i drugih propisa država članica u vezi s odgovornošću za neispravne proizvode (SL L 210, str. 29). [5] Direktiva 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka (SL L 281, str. 31.).

Maximillian Schrems austrijski je državljanin koji se koristi *Facebook*-om od 2008. Kao što je to slučaj i s drugim korisnicima koji imaju boravište u Uniji, irsko društvo firma-kćerka *Facebook*-a prenosi u cijelosti ili u dijelu podatke koje Schrems daje *Facebook*-u na poslužitelje smještene na državnom području SAD-a, gdje se oni obrađuju. Schrems je podnio prigovor irskom nadzornom tijelu smatrajući da, s obzirom na otkrića Edwarda Snowdena u 2013. u vezi s aktivnostima obavještajnih službi SAD-a (osobito onih *National Security Agency* ili NSA), pravo i praksa u SAD-u ne nude dostatnu zaštitu od nadzora javnih tijela podataka prenesenih u tu zemlju. Irsko tijelo odbilo je prigovor osobito zato što je Komisija u svojoj odluci od 26. srpnja 2000.^[6] smatrala da SAD u okviru sustava „sigurne luke“ osigurava odgovarajuću razinu zaštite prenesenih osobnih podataka.

Međutim, Sud smatra kako postojanje Komisijine odluke kojom se utvrđuje da treća zemlja osigurava odgovarajuću razinu zaštite prenesenih osobnih podataka ne može ukinuti, pa čak ni umanjiti, ovlasti kojima raspolažu nacionalna nadzorna tijela na osnovi Povelje Europske unije o temeljnim pravima i na osnovi Direktive. Sud smatra da nijedna odredba Direktive ne onemogućava nacionalna tijela da nadziru prijenos osobnih podataka u treće zemlje koje su bile predmetom Komisijine odluke. Na taj način, čak i kad postoji Komisijina odluka, nacionalna nadzorna tijela moraju kod razmatranja zahtjeva imati mogućnost posve neovisnog ispitivanja poštuje li prijenos osobnih podataka u treću zemlju zahtjeve utvrđene Direktivom. Ipak, Sud podsjeća da je on jedini nadležan za utvrđivanje nevaljanosti akata Unije, kao što je to Komisijina odluka. Stoga, kada nacionalno tijelo ili osoba koja se obratila nacionalnom tijelu smatraju da je Komisijina odluka nevaljana, to tijelo ili ta osoba moraju imati mogućnost obratiti se nacionalnim sudovima kako bi, u slučaju da i oni posumnjaju u valjanost Komisijine odluke, mogli uputiti predmet Sudu. Sud, dakle, u krajnjoj instanci ima zadaću odlučivanja o valjanosti ili nevaljanosti Komisijine odluke.

Konačno, Sud utvrđuje kako Komisijina odluka od 26. srpnja 2000. oduzima nacionalnim nadzornim tijelima njihove ovlasti u slučaju kada osoba dovede u pitanje usklađenost odluke sa zaštitom privatnosti i temeljnih sloboda i prava pojedinaca. Sud smatra da Komisija nije imala nadležnost za takvo ograničavanje ovlasti nacionalnih nadzornih tijela. Iz svih tih razloga Sud proglašava nevaljanom Komisijinu odluku od 26. srpnja 2000. Posljedica ove presude je da je irsko nadzorno tijelo dužno ispitati prigovor Schremsa sa svom dužnom pažnjom te da mora, po završetku svoje istrage, odlučiti treba li na temelju Direktive prekinuti prijenos podataka europskih korisnika *Facebook*-a u SAD zato što ta zemlja ne nudi odgovarajuću razinu zaštite osobnih podataka.

U predmetu **C-131/12, Google Spain** (*Google Spain SL and Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González*), Sud EU je u presudi usvojenoj 13. svibnja 2014. godine utvrdio da građani imaju pravo da im se na *Google*-u i sličnim mašinama za pretraživanje ne pojavljuju osjetljivi lični podaci ukoliko više nisu od značaja za javnost.

Sud je ustanovio da operater internetskog pretraživača snosi odgovornost za obradu koju provodi nad osobnim podacima koji se pojavljuju na mrežnim stranicama što su ih objavile treće osobe. Stoga se osoba čiji se podaci obrađuju može obratiti izravno operateru pretraživača ili, ako on ne postupi po njezinom zahtjevu, nadzornom ili sudskom tijelu radi provedbe nužnih provjera i, posljedično, nalaganja operateru poduzimanja ispravnih mjera kako bi osigurala da se s popisa rezultata prikazanog nastavno na pretragu izvršenu po njezinom prezimenu, pod određenim uvjetima, uklone poveznice prema mrežnim stranicama koje sadrže informacije koje se na nju odnose.

Međutim, u mjeri u kojoj brisanje poveznica s popisa rezultata može, s obzirom na informacije o koji-

---

[6] Odluka Komisije 2000/520/EZ od 26. srpnja 2000. sukladno s Direktivom 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o primjerenosti zaštite koju pružaju načela privatnosti „sigurne luke“ i uz njih vezana često postavljana pitanja koje je izdalo Ministarstvo trgovine SAD-a (SL L 215, str. 7).

ma je riječ, imati posljedice na zakonit interes korisnika interneta koji su potencijalno zainteresirani za pristup predmetnim informacijama, Sud konstatira da je potrebno pronaći pravednu ravnotežu između tog interesa i temeljnih prava osobe čiji se podaci obrađuju, a osobito prava na privatnost i prava na zaštitu osobnih podataka. Sud u tom pogledu ističe da, iako prava osobe čiji se podaci obrađuju doista općenito prevladavaju nad navedenim interesom korisnika interneta, ta ravnoteža u određenim slučajevima ipak može ovisiti o naravi informacije o kojoj je riječ, o njezinoj osjetljivosti u odnosu na privatnost osobe čiji se podaci obrađuju, kao i o javnom interesu za tu informaciju koji se može razlikovati osobito s obzirom na ulogu koju ta osoba ima u javnom životu.

Postupajući u predmetu **C-491/13, Mohamed Ali Ben Alaya v Bundesrepublik Deutschland**, Sud je 10. rujna 2014. godine ustanovio da su države članice obvezne na svoje državno područje prihvatiti državljane trećih zemalja koji na njemu žele boraviti dulje od tri mjeseca u svrhu studija ukoliko udovoljavaju uvjetima za prihvata koje taksativno predviđa pravo Unije. Naime, Direktiva 2004/114/EZ^[7] predviđa da državljani trećih zemalja koji traže prihvata u svrhu studija u trajanju duljem od tri mjeseca trebaju ispuniti više općih i posebnih uvjeta, te ne smiju predstavljati prijetnju općem interesu, javnoj sigurnosti ili javnom zdravlju.

Ipak, njemački su organi odbili izdavanje studentske vize jer su izrazili sumnju u motiv studenta iz Tunisa da zaista dolazi u Njemačku zbog studija. Sud EU je naglasio da su uvjeti iz Direktive konačni, te da je zabranjeno uvoditi dodatne uvjete prihvata. U skladu s tim, državljaninu treće zemlje se ne smije odbiti zahtjev za izdavanje studentske vize ukoliko ispunjava sve uvjete iz Direktive.

Sud je istakao da, iako Direktiva državama članicama priznaje diskrecijsku ovlast prilikom ispitivanja zahtjeva za prihvata, taj manevarski prostor se odnosi samo na uvjete predviđene u Direktivi kao i, u tom kontekstu, na ocjenu relevantnih činjenica (osobito onih koji se odnose na postojanje prijetnje općem interesu, javnoj sigurnosti ili javnom zdravlju). U ovom slučaju, čini se da iz spisa proizlazi da u glavnom predmetu Ben Alaya udovoljava općim i posebnim uvjetima predviđenim Direktivom, te se njemačka tijela protiv njega nisu pozvala niti na jedan razlog vezan za postojanje prijetnje. Sud zaključuje da bi se, pod uvjetom provjere nacionalnog suda, Ben Alayi trebala izdati dozvola boravka.

U presudi od 16. srpnja 2015. godine u predmetu **C-222/14, Maïstrellis** (*Konstantinos Maïstrellis/Ypourgos Dikaiosynis, Diafaneias kai Anthropon Dikaiomaton*), Sud je ustanovio da je grčko zakonodavstvo protivno pravu Unije iz razloga što zabranjuje muškarcima državnim službenicima čija supruga nije zaposlena korištenje roditeljskog dopusta. Grčko pravo predviđa da muškarac koji je državni službenik nema pravo na plaćeni roditeljski dopust ako njegova supruga nije zaposlena ili ne obavlja nikakvu djelatnost, osim ako supruga ne može skrbiti za dijete zbog teškog oboljenja ili povrede.

Sud, međutim, podsjeća da je prema Direktivi o roditeljskom dopustu^[8] svaki od roditelja djeteta individualno nositelj prava na roditeljski dopust. Radi se o minimalnom zahtjevu od kojeg države članice ne mogu odstupiti u svojim zakonodavstvima ili kolektivnim ugovorima. Iz navedenoga slijedi da se roditelju ne može uskratiti pravo na roditeljski dopust, pri čemu radni status njegovog bračnog druga ne može spriječiti izvršavanje tog prava. Takvo rješenje, osim toga, ne samo da je u skladu s ciljem Direktive, koji se sastoji u usklađivanju roditeljskih i profesionalnih obaveza zaposle-

[7] Direktiva Vijeća 2004/114/EZ od 13. prosinca 2004. o uvjetima prihvata državljana trećih zemalja u svrhu studija, razmjene učenika, osposobljavanja bez naknade ili volonterstva (SL L 375, str. 12). [8] Direktiva Vijeća 96/34/EC od 3. lipnja 1996. o okvirnom sporazumu o roditeljskom dopustu koji su zaključili UNICEF, CEEP i ETUC (OJ 1996 L 145, str. 4) dopunjena Direktivom Vijeća 97/75/EC od 15. prosinca 1997. (OJ 1998 L10, str.24).

nih roditelja, već i s karakterom temeljnog socijalnog prava koji Povelja Europske unije o temeljnim pravima priznaje pravu na roditeljski dopust.

Nadalje, Sud je istaknuo da u Grčkoj majke koje su državne službenice uvijek mogu koristiti roditeljski dopust, dok ga očevi koji imaju isti status mogu koristiti samo u slučaju da majka njihovog djeteta radi ili obavlja neku djelatnost. Stoga sama činjenica roditeljstva ne dostaje da bi se državnim službenicima muškarcima omogućilo korištenje navedenog dopusta, dok to jest slučaj kod žena s istim statusom. Grčko zakonodavstvo, umjesto da osigurava potpunu i stvarnu jednakost između muškaraca i žena u poslovnom životu, više je takve naravi da produžuje tradicionalnu raspodjelu uloga između muškaraca i žena, zadržavajući podređeni položaj muškaraca u odnosu na žene u pogledu obavljanja njihove roditeljske uloge. Iz navedenog slijedi da se grčkim zakonom o državnim službenicima prema očevima koji su državni službenici i koji žele koristiti roditeljski dopust uspostavlja izravna diskriminacija na temelju spola, protivna Direktivi o jednakom postupanju u pogledu zaposlenja.

U predmetu **C-528/13, Léger** (*Geoffrey Léger v Ministre des Affaires sociales, de la Santé et des Droits des femmes, Etablissement français du sang*) Sud je u presudi od 29. travnja 2015. godine odlučio da trajno odbijanje davanja krvi za muškarce koji su imali spolne odnose s muškarcima može biti opravdano s obzirom na prevladavajuću situaciju u dotičnoj državi članici. Međutim, potrebno je utvrditi da za te osobe postoji visok rizik dobivanja ozbiljnih zaraznih bolesti, osobito poput HIV-a, te da učinkovite tehnike otkrivanja ili manje ograničavajuće metode za osiguranje visoke razine zaštite zdravlja primatelja nisu dostatne.

Naime, liječnik u *Établissement Français Du Sang* u Metz (Francuska) odbio je kao davatelja krvi gospodina Légera jer je potonji održavao spolni odnos s drugim muškarcem, a francusko pravo trajno odbija davanje krvi muškarcima koji su imali takve spolne odnose. Budući da je gospodin Léger osporavao tu odluku, upravni sud u Strasbourgu (Francuska) postavio je upit Sudu o usklađenosti takvog trajnog odbijanja s Direktivom Unije 2004/33/EC.^[9] Prema toj Direktivi, osobe koje njihovo seksualno ponašanje dovodi u visok rizik dobivanja ozbiljnih zaraznih bolesti prenosivih krvlju trajno se odbijaju kao davatelji krvi.

Sud u svojoj presudi ponajprije navodi da bi upravni sud u Strasbourgu morao utvrditi postoji li u Francuskoj visok rizik od dobivanja ozbiljnih zaraznih bolesti koje se mogu prenositi krvlju u slučaju muškarca koji je imao spolne odnose s drugim muškarcem. U svrhu te analize upravni sud u Strasbourgu mora uzeti u obzir epidemiološku situaciju u Francuskoj koja, prema mišljenju francuske vlade i Komisije, ima posebno obilježje. U tom pogledu Sud naglašava da su, prema podacima koji su mu bili dostavljeni, gotovo svi slučajevi zaraze HIV-om u razdoblju od 2003. do 2008. proizašli iz spolnog odnosa, te da se polovica novih slučajeva odnosi na muškarce koji su imali spolne odnose s drugim muškarcima. Tijekom tog istog razdoblja taj je dio populacije bio najugroženiji od zaraze HIV-om, s 200 puta većom stopom pojavnosti u odnosu na francusku heteroseksualnu populaciju. Naposljetku, u Francuskoj je prevalencija HIV-a u grupi muškaraca koji imaju spolne odnose s muškarcima najviša od svih promatranih država Europe i Srednje Azije. Upravni sud u Strasbourgu morat će, dakle, provjeriti pouzdanost i aktualnu relevantnost tih podataka.

Čak i pod pretpostavkom u kojoj bi upravni sud u Strasbourgu smatrao da su muškarci koji imaju spolne odnose s drugim muškarcima izloženi u Francuskoj visokom riziku dobivanja bolesti poput HIV-a, postavlja se pitanje usklađenosti trajne kontraindikacije za davanje krvi s temeljnim pravi-

[9] Direktiva Komisije 2004/33/EZ od 22. ožujka 2004. o provedbi Direktive 2002/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u odnosu na određene tehničke zahtjeve za krv i krvne sastojke (SL L 91, str. 25).

ma Unije i, osobito, načelom nediskriminacije na temelju spolne orijentacije. Budući da francusko zakonodavstvo može sadržavati diskriminaciju na temelju spolne orijentacije u pogledu muških homoseksualnih osoba, Sud podsjeća na to da je svako ograničenje prava i sloboda priznatih Poveljom Europske unije o temeljnim slobodama moguće samo ako je potrebno i ako doista odgovara ciljevima od općeg interesa koje priznaje Unija ili potrebi zaštite prava i sloboda drugih osoba. U tom pogledu Sud smatra da ako odbijanje predviđeno francuskim zakonodavstvom pridonosi smanjenju na minimum rizika od prenošenja zarazne bolesti na primatelje i, stoga, općem cilju osiguranja visoke razine zaštite zdravlja ljudi, moguće je nepoštovanje načela proporcionalnosti. Naime, ne može se isključiti da je HIV moguće otkriti učinkovitim tehnikama koje bi mogle osigurati visoku razinu zaštite zdravlja primatelja. Nacionalni sud mora provjeriti postoje li takve tehnike, uzimajući u obzir da bi ispitivanja trebalo provesti u skladu s najnovijim znanstvenim i tehničkim postupcima. U slučaju da takve tehnike ne postoje, upravni sud u Strasbourgu trebao bi provjeriti postoje li za osiguranje visoke razine zaštite zdravlja primatelja manje ograničavajuće metode nego što je to trajno odbijanje davatelja krvi i, osobito, mogu li upitnik i osobni intervju, koje provodi zdravstveni stručnjak, omogućiti preciznije utvrđivanje rizičnih seksualnih ponašanja.

U presudi od 9. listopada 2014. godine u predmetu **C-268/13, Elena Petru v Casa Județeană de Asigurări de Sănătate Sibiu et Casa Națională de Asigurări de Sănătate**, povodom odbijenog zahtjeva rumunjske državljanke za naknadom troškova za operaciju srca u Njemačkoj, koja nije provedena u Rumunjskoj zbog, kako navodi, „loših sanitarnih uslova“, Sud EU je zauzeo stav da dozvolava liječenje u drugoj državi članici i odgovarajuća naknada troškova nastalih takvim liječenjem zavisi od toga da li je socijalnom osiguraniku zbog nedostatka lijekova i medicinskog materijala bilo onemogućeno blagovremeno ukazivanje liječničkog tretmana.

Sud je mišljenja da se povrat troškova liječenja u inozemstvu ne može odbiti kada nedostatak osnovnih medicinskih zaliha sprječava osiguranika da u svojoj zemlji pravodobno primi bolničko liječenje. Ta se nemogućnost mora ocijeniti kako na razini svih bolničkih ustanova koje u dotičnoj državi članici mogu poduzeti spomenuto liječenje, tako i s obzirom na razdoblje u kojem se to liječenje može primiti. Stoga, na osnovu člana 22 stava 2 Uredbe br. 1408/71 o primjeni sistema socijalne sigurnosti na uposlenike i samostalno uposlene (Službeni list EU 1971, L 149/2), prilikom ocjenjivanja da li je prikladno liječenje bilo nemoguće treba uzeti u obzir sve zdravstvene ustanove države članice kao i vremenski period unutar kojeg je liječenje moglo biti dostupno. Na rumunjskom je sudu da na temelju ovih kriterija odluči da li je odbijanje zahtjeva za naknadom troškova u skladu s pravom EU.

Postupajući u predmetu **C-153/14, K and A** (*Minister van Buitenlandse Zaken v K und A*), Sud je u presudi donešenoj 9. srpnja 2015. godine izrazio stav da države članice mogu zahtijevati da državljani trećih zemalja polože ispit građanske integracije prije spajanja obitelji. Međutim, ostvarivanje prava na spajanje obitelji ne smije postati nemoguće ili pretjerano otežano.

Naime, nizozemsko relevantno zakonodavstvo podvrgava pravo na spajanje obitelji polaganju osnovnog ispita građanske integracije. Taj se ispit sastoji od ispita govora nizozemskog jezika, ispita znanja o nizozemskom društvu, kao i od ispita čitanja s razumijevanjem. Ispiti se održavaju u veleposlanstvu ili generalnom konzulatu zemlje porijekla ili trajnog boravišta člana sponzorove obitelji i održavaju se telefonski u izravnoj vezi s govornim računalom. Predviđena su izuzeća za podnositelje zahtjeva koji trajno nisu u stanju položiti ispit zbog tjelesnog ili duševnog oštećenja, odnosno u slučaju kad bi odbijanje takvog zahtjeva dovelo do teške nepravde.

K, državljanka Azerbejdžana, i A, državljanka Nigerije, pozvale su se na zdravstvene odnosno duševne poteškoće koje su ih spriječile da pristupe ispitu građanske integracije. Međutim, nizozemska su tijela odbila njihove zahtjeve za privremenu boravišnu dozvolu. Raad van State (državno vijeće,

Nizozemska), pred kojim su zbog tog odbijanja pokrenuti postupci, odlučio je pitati Sud je li ispit građanske integracije sukladan Direktivi 2003/86/EZ^[10] koja utvrđuje uvjete za ostvarenje prava na spajanje obitelji državljana trećih zemalja koji zakonito borave na teritoriju država članica.

Sud je prvo podsjetio da se u okviru spajanja obitelji koje se ne odnosi na izbjeglice i članove njihovih obitelji Direktiva ne protivi tomu da države članice podvrgnu izdavanje dozvole za ulazak na svoje državno područje članovima sponzorove obitelji njihovom poštovanju određenih prethodnih integracijskih mjera. Međutim, budući da Direktiva obuhvaća samo „integracijske“ mjere, Sud je utvrdio da se te mjere mogu smatrati legitimnima samo ako omogućuju olakšavanje integracije članovima sponzorove obitelji. U tom kontekstu Sud je istaknuo važnost stjecanja znanja o jeziku i društvu države članice domaćina, osobito za olakšavanje komunikacije, interakcije i razvoja društvenih odnosa, kao i pristupa tržištu rada i strukovnoj izobrazbi.

Ipak, cilj integracijskih mjera ne smije biti odabir osoba koje mogu ostvarivati svoje pravo na spajanje obitelji, nego olakšanje njihove integracije u državama članicama. Osim toga, treba uzeti u obzir doista posebne osobne okolnosti kao što su dob, stupanj obrazovanja, financijska situacija ili zdravstveno stanje članova sponzorove obitelji da bi ih se moglo izuzeti od obveze polaganja ispita kad mu, zbog tih okolnosti, potonji nisu u mogućnosti pristupiti niti ga položiti. Ukoliko bi bilo drugačije, u takvim bi okolnostima takva obveza mogla predstavljati prepreku koju bi bilo teško svladati prilikom ostvarivanja prava na spajanje obitelji.

Sud stoga utvrđuje da iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da nizozemsko zakonodavstvo ne dopušta da se članove sponzorove obitelji izuzme od obveze polaganja ispita građanske integracije u svim slučajevima u kojima ta obaveza čini spajanje obitelji nemogućim ili pretjerano otežanim.

Sud također ističe da je trošak pripremnih materijala za ispit koji se plaća jednokratno 110 eura, a da je trošak prijave 350 eura. Sud smatra da su ti iznosi takvi da čine spajanje obitelji u okolnostima poput ovih u glavnom postupku nemogućim ili pretjerano otežanim. Tome je *a fortiori* tako jer se troškovi prijave moraju platiti prilikom svakog pristupanja ispitu i za svakog člana sponzorove obitelji koji mu se želi pridružiti u državi članici domaćinu i jer im se pribrajaju oni koje su članovi sponzorove obitelji trebali pokriti da bi došli do najbližeg nizozemskog predstavništva u svrhu pristupanja navedenom ispitu.

---

[10] Direktiva 2003/86/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. rujna 2003. o pravu na spajanje obitelji (SL L 251, str. 12).